

slodavaca i posloprimaca te o iskustvima totalitarizma u Njemačkoj.

O socijalnoj državi prema njemačkom ustavu govori se u eseju koji nosi naslov *Socijalna država prema Ustavu*. Ovdje se citiraju i kratko komentiraju odrednice Ustava kojima se Njemačka uređuje kao socijalna država. Zatim se govori o odnosu pojmova pravna i socijalna država. Na kraju ovog teksta navodi se izvor iz kojeg su uzeta i prevedena prva tri spomenuta eseja.

Naredni esej *Socijalna politika* sadrži definiciju pojma socijalne politike i njenog razvoja u Njemačkoj. Ovaj dio preveden je iz leksikona kao i naredni, veoma kratki tekst pod naslovom *Socijalno pravo*. Esaj *Socijalno osiguranje* zapravo je najinformativniji i iz njega se može ponajviše doznati o socijalnoj politici u Njemačkoj. Govori se o ciljevima, sadržaju i načelima oblikovanja socijalnog osiguranja, o zdravstvenom, mirovinskom i osiguranju za nezaposlene. Posebno se govori o razvoju i financiranju socijalnih davanja. U završnim djelovima knjige obrađuju se teme socijalnog partnerstva, suodlučivanja te tarifnog prava. Jasno, sve se ponovo odnosi na prilike u Njemačkoj.

Zanimljivo je da priređivač knjige nije objasnio načelo odabira prevedenih tekstova niti se očitovao o kakvom se karakteru tekstova radi. Ne navodi se kome je knjiga namijenjena. Važno je ustanoviti da ova knjiga nije imala recenzente.

Ova knjiga može neupućene informirati o aktualnim problemima socijalne politike i socijalne države, ali ih isto tako može i zavesti. U nedostatku prevedene literature i u oskudici domaćih znanstvenih istraživanja knjiga može biti korisna za podizanje na višu razinu dnevno-političkih rasprava, ali nema karakter znanstveno-istraživačkog djela. Možda se autor u ovom poslu rukovodio komercijalnim efektima izdavanja knjige, ali i u tom bi slučaju bolje bilo da su privedeni znanstveno relevantni tekstovi za kojima postoji potreba u hrvatskoj javnosti.

Gojko Bežovan

SOCIJALNI RAD

Muhamed Dervišbegović
Sarajevo, 1995.

U nedostatku teorijsko-znanstvene i stručne literature o socijalnom radu kao posebnoj znanstvenoj disciplini, čiji se profesionalni identitet izgrađuje već 100 godina, popunjena je određena praznina. Studentima, stručnoj i široj znanstvenoj javnosti predstavljeno je djelo: *Socijalni rad - teorija i praksa* renomiranog stručnjaka i profesora na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu (Odsjek za socijalni rad).

Posebno treba naglasiti okolnosti u kojima je nastajalo ovo sintetičko djelo. Radi se, ustvari, o drugom izdanju udžbenika. Prvo izdanje, praktično, nije ni ugledalo svjetlost dana, jer je neposredno poslije izlaska iz tiska kompletno izdanje (1000 primjeraka) izgorjelo u paklu Sarajeva. Sama ta činjenica govori za sebe, te nisu, doista, potrebni dodatni komentari.

Studija prof. Dervišbegovića jedna je od malobrojnih teorijskih sinteza i komplementarnih priloga znanstvenom zasnivanju profesije socijalnog rada gdje se na sustavan način prilazi temeljnim epistemološkim problemima, pojmovno-kategorijalnom sustavu, specifičnoj metodologiji, kompleksnim metodskim pristupima i aplikativnim područjima rada.

Na originalan način, u četiri poglavlja, studija obrađuje ključne probleme teorijskog zasnivanja socijalnog rada, od problema njegove konceptualizacije do posebnih područja primjene znanosti socijalnog rada u praksi.

Ne bi trebalo posebno isticati vrijednost ove knjige kao udžbenika, koji omogućuje stjecanje jasnih spoznaja o pojmu i biti socijalnog rada, kako studentima tako i socijalnim i drugim stručnim radnicima u praksi koji neposredno primjenjuju te spoznaje. Također, ne može biti nezapažen uspješan napor prof. Dervišbegovića da u svom udžbeniku sustavno prezentira razmatranu problematiku te uz istovremeni kritički pristup još više približi stručnoj javnosti ovu suptilnu materiju.

O značenju ove studije moguće je zaključiti već iz prvog poglavlja pod naslovom: *Teorija socijalnog rada* gdje obrađuje bitna pitanja koja mora postaviti svaka znanstvena disciplina, a to je njeno pojmovno i predmetno od-

ređenje. Za autora je neupitno postojanje temeljnih pretpostavki za znanstveno zasnivanje socijalnog rada kao specifične humanističke djelatnosti, a to je pitanje pojma, predmeta i specifičnih metoda koje proučavaju svoj predmet.

U razmatranju daljnjih epistemoloških problema u svezi s konstituiranjem jedne jedinstvene, integrativne i autentične teorije socijalnog rada, autor se zalaže za humanističku teoriju pomaganja i rješavanja problema koja se kao genuina teorija razvijala još od prvih škola za tzv. 'znanstvenu filantropiju' (M. Richmond).

Ovu ključnu hipotezu autor potkrepljuje majstorski izvedenim analizama definicija socijalnog rada u stručno-znanstvenoj literaturi, na temelju kojih, metodom dedukcije, dolazi do osnovne kategorije u znanosti socijalnog rada, a to je pojam cjelokupne životne situacije, iz koje su derivirane ostale potkategorije kao što su: pojam ljudskih potreba, socijalni problemi i socijalne akcije usmjerene na prevenciju socijalnih problema i izuzetnih potreba.

Logičan slijed ove analize završava elaboracijom specifične metodologije socijalnog rada koja svoj spoznajni i pragmatični interes usmjeruje na istraživanje i rješavanje ljudskih problema.

Drugo, treće i četvrto poglavlje koje nose naslove: *Socijalni rad s pojedincem i porodicom*, *Socijalni grupni rad* i *Socijalni rad u lokalnoj zajednici* kompleksni su metodski pristupi koji izrastaju iz supstancijalne teorije i bazične metodologije socijalnog rada. Nastajući u takovoj sprezi, ti kompleksni pristupi ostavljaju malo ili nimalo mjesta klasičnim 'metodikama' koje su jedinstveni i generički proces socijalnog rada 'razbijale' na funkcionalističke obrasce: rad s pojedincem, grupom i zajednicom.

Ovaj sinergizam metodskih pristupa najbolje se vidi u posebnim područjima primjene prakse, od kojih se naročito ističe rad s prognanicima i izbjeglicama koji se kao suvremena tematika i drama na ovim našim prostorima postavlja skoro kao nova disciplina u edukaciji socijalnih radnika u okviru koje se isprepliću svi dosad poznati metodski kompleksi.

Knjiga prof. Dervišbegovića: *Socijalni rad - teorija i praksa* iznimno je vrijedna i veoma

značajna studija, pogotovo kad u domaćoj literaturi prevladava izraziti deficit eksplanatornih studija ili su pak one opterećene izrazitim teorijskim eklekticismom, metodološkim redukcionizmom i pragmatizmom. U okolnostima u kojima Republika Bosna i Hercegovina živi (ili umire), a imajući u vidu sve naprijed navedeno, progovoriti o socijalnom radu na način koji je u isti mah informativan i teoretski kreativan znanstveno je postignuće dostojno divljenja i ujedno prvorazredni doprinos praktičnoj izgradnji suvremene teorije socijalnog rada. Studija je majstorski koncipirana: nakon potrebnih teoretskih razmatranja polazi od razine općih ideja i temeljnih strategija djelovanja, a na svakoj razini analize upozorava na nove dileme i otvara alternative koje nisu ni dogmatske, a ni neutralističke. Studija stoga potiče raspravu i svakako je značajan događaj i doprinos znanosti o socijalnom radu, a posebno praksi.

Aleksandar Halmi

THE SOCIOLOGY OF SOCIAL SECURITY

Michael Adler, Colin Bell, Jochen Clasen i Adrina Sinfield (ur.)
Edinburgh University Press, Edinburgh, 1991.

Ovaj se zbornik temelji na prilogima iznesenim na Drugom međunarodnom seminaru o sociologiji socijalne sigurnosti održanom na Sveučilištu u Edinburghu u srpnju 1989. godine.

U prvom poglavlju, pod naslovom *K sociologiji socijalne sigurnosti*, urednici pružaju uvid u zbornik, opisuju razvoj socioloških istraživanja socijalne sigurnosti u Velikoj Britaniji i ukazuju na zadaće budućih istraživanja.

U drugom dijelu, naslovljenom *Širenje koncepta socijalne pravde: implikacije za socijalnu sigurnost*, Bettina Cass ukratko izlaže, podvrgava kritici i sintetizira Rawlsove socijalno-demokratske, egalitarističke i feminističke stavove o socijalnoj pravdi. Autorica zatim predlaže primjenu tako konstruiranog proširenog koncepta distributivne pravde u provodnju reformi australskog sustava socijalne si-